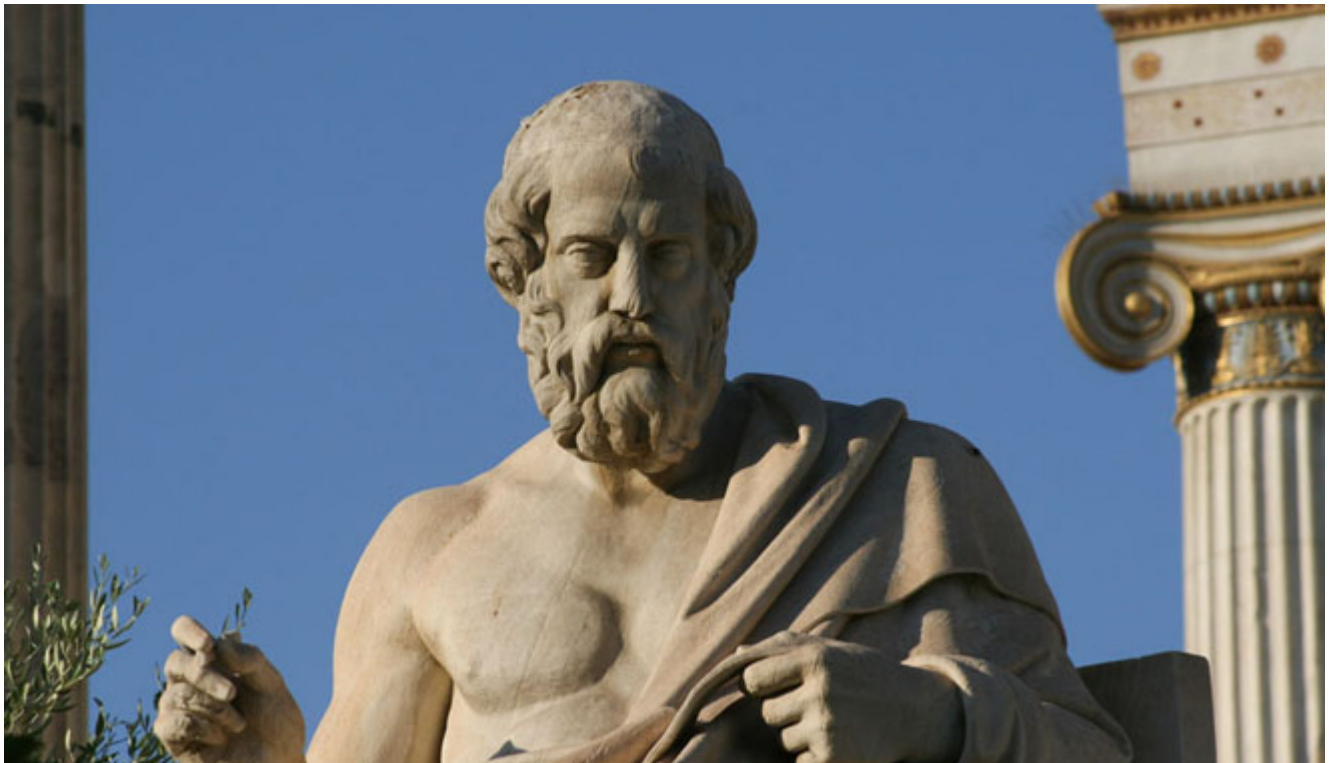

Ιδέες και αριθμοί, δύναμη και ενέργεια: Πλάτων και Πυθαγόρειοι (Γεώργιος Χ. Κουμάκης, Επ. Καθηγητής Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων)

[/ Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Ενώ όμως ο Αριστοτέλης υποστηρίζει επανειλημμένα ότι οι ιδέες και οι αριθμοί ως γενικές αρχές και ουσίες πρέπει να είναι χωριστά όντα από τα αισθητά, τελικά, εμβαθύνοντας στα πράγματα περισσότερο διαπίστωσε ότι η θέση αυτή είναι όχι μονοσήμαντη αλλά αμφιλεγόμενη, αφού οι ιδέες είναι και δεν είναι χωριστές, η δε γνώση είναι και δεν είναι καθολική. Αυτό όμως δεν συμβαίνει συγχρόνως και κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργείται αντίφαση, αλλά διευκρινίζει ότι υπό μία έννοια είναι χωριστά όντα, ενώ υπό μίαν άλλη δεν είναι. Καθ' όμοιο τρόπο εκφράζεται και για την επιστήμη, η οποία υπό μία έννοια είναι καθολική και υπό κάποια άλλη δεν είναι.

Εξηγεί συγκεκριμένα ότι η επιστήμη, δηλαδή γενικά η γνώση, είναι διττή, δυνάμει και ενεργεία, δηλαδή σε λανθάνουσα και πραγματική κατάσταση. Η μεν δύναμη ως ύλη, ούσα καθολική και αόριστη, αναφέρεται στο αόριστο, η ενέργεια όμως, επειδή είναι ορισμένη, αναφέρεται στο ορισμένο και συγκεκριμένο πράγμα¹⁰⁸.

Αν το σκεπτικό αυτό του Αριστοτέλη εφαρμοστεί στο πρώτο μέρος του Παρμενίδη του Πλάτωνα, όπου αναδεικνύονται οι δυσκολίες και δυσχέρειες κατανόησης της θεωρίας των ιδεών, είτε χωριστές είτε όχι αυτές εκληφθούν, δικαιολογείται πλήρως το εγχείρημα του Πλάτωνα στον παραπάνω διάλογο, όπου ασκείται δριμεία κριτική της ύπαρξης των ιδεών. Η επιχειρηματολογία δηλαδή του Πλάτωνα βρίσκει στο σημείο αυτό σύμφωνο τον Αριστοτέλη.

Εν κατακλείδι, αναφορικά με την επίδραση των Πυθαγορείων στον Πλάτωνα, βρίσκω πολύ εύστοχη την επιγραμματική διατύπωση του Αριστοτέλη, ο οποίος σε λίγες γραμμές συνοψίζει αυτή τη σχέση. Λέγει συγκεκριμένα ότι ο Πλάτων σε πολλά θέματα ακολούθησε τη φιλοσοφία των Πυθαγορείων, σε άλλα όμως σημεία ακολούθησε δική του πορεία¹⁰⁹. Πρέπει εδώ να σημειωθεί, τέλος, ότι το ένα ως αρχή τόσο στον Πλάτωνα όσο και στους Πυθαγορείους και στον Παρμενίδη συμβολίζει ολόκληρο τον κόσμο. Στον Πλάτωνα το ένα είναι η ιδέα του αγαθού, δηλαδή η ιδέα των ιδεών, αφού αυτή γεννά τόσο τις ιδέες όσο και τα αισθητά. Το ένα, δηλαδή το αγαθό, είναι ο νοητός κόσμος, μίμηση του οποίου είναι ο ορατός¹¹⁰. Πρέπει να λεχθεί εν κατακλείδι ότι τόσο ο Πλάτων όσο και ο Αριστοτέλης, οι φωτεινοί εκείνοι φάροι, που καταυγάζουν το ανθρώπινο πνεύμα διαχρονικά¹¹¹, υπέστησαν μεγάλη επίδραση από τους Πυθαγορείους¹¹². Για παράδειγμα, η πίστη του Πλάτωνα στη μετεμψύχωση, με την οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη η θεωρία της ανάμνησης¹¹³, έχει ως αφετηρία τη φιλοσοφία των Πυθαγορείων¹¹⁴. Γενικότερα το κοσμοείδωλο του Πλάτωνα, το οποίο αναπτύσσεται κυρίως στον Τίμαιο μ' έναν πιθανόν λόγο (εικότα λόγον)¹¹⁵, είναι όμοιο με εκείνο των Πυθαγορείων¹¹⁶.

Σημειώσεις

108 Αυτόθι, Μ 10, 1087 a 10-25. Πβ. Ε. Μουτσόπουλος (2015), Είναι η ενέργεια κατάστασις ειδοποιός;, Σωκράτης, 1, 19-22.

109 Αριστ., Μ.τ.φ., Α 6, 987 a 29-31: «Μετά δε τας ειρημένας φιλοσοφίας η Πλάτωνος επεγένετο πραγματεία, τα μεν πολλά τούτοις ακολουθούσα, τα δε και ίδια παρά την των Ιταλικών έχουσα φιλοσοφίαν».

110 Γ.Χ. Κουμάκης (2013), *Περί του νοητού και ορατού κόσμου κατά Πλάτωνα*, στο: Κ. Καλαχάνης (επιμ.), *Φιλοσοφία και κοσμολογία*. Πειραιεύς, Αιγιής, 43-70.

111 U. von Wilamowitz-Moellendorf (2005), *Πλάτων, Η ζωή και το έργο του*. Μετ. Ξ. Αρμύρος, Αθήνα, Κάκτος·K. Jaspers (1967), *Drei Gründer des Philosophierens: Plato, Augustin, Kant*. München, Piper Verlag· G. Martin [1995 (1991)], *Πλάτων*. Μετ. Φ. Πρεβεδούρου. Αθήνα, Πλέθρον· A.E. Taylor [1978 (1926)], *Plato, The Man and his Work*. London, Methuen. Ελληνική μετάφραση: A.E. Taylor (19922), *Πλάτων, Ο άνθρωπος και το έργο του*. Μετ. Ι. Αρζόγλου. Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ.· C. Ritter (1923), *Platon, Sein Leben, Seine Schriften, Seine Lehre*. Bde II. München· K. Bormann (2006), *Πλάτων*. Μετ. Ι. Καλογεράκος. Αθήνα, Καρδαμίτσα· L.Robin (1935), *Platon*. Paris, Alcan· D.J. Allan [1972 (1952)], *The Philosophy of Aristotle*. Oxford· A.E. Taylor [1919 (1912)], *Aristotle*. London· L. Robin (1994), *Aristote*. Paris· W.D. Ross [1953 (1923)], *Aristotle*. New York· W. Jaeger (1923), *Aristoteles, Grundlegung einer Geschichte seiner Entwicklung*. Berlin· J. Düring (1994), *Αριστοτέλης. Παρουσίαση και ερμηνεία της σκέψης του*. Μετ. Π. Κοτζιά-Παντελή και Α. Γεωργίου-Κατσιβέλα. Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ.

112 Ε.Γ. Παντελάκης (1938), *Πυθαγόρου χρυσά έπη*. Αθήνα, Πάπυρος· J. Mattei (1995), *Ο Πυθαγόρας και οι Πυθαγόρειοι*. Μετ. Κ. Καψαμπέλη. Αθήνα, Καρδαμίτσα· J. Simonne (2006), *Ο Πυθαγόρας και η αρμονία των σφαιρών*. Μετ. Ντ. Ηλιοπούλου. Αθήνα, Εκδ. Λιβάνη· L.E. Navia (1990), *Pythagoras: An Annotated Bibliography*. New York, Gerland Pub.· J.A. Philip (1966), *Pythagoras and Early Pythagoreanism*. Toronto, University of Toronto Press· L. Zhmud (2012), *Pythagoras and the Early Pythagoreans*. Translated from Russian by K. Winde. Oxford, Oxford University Press· E. Bindel (1962), *Pythagoras, Leben, und Lehre in Wirklichkeit und Legende*. Stuttgart· A. Hasnaoui (2002), *Pythagore, un dieu parmi les hommes*. Paris, Les Belles Lettres· Ch. H. Kahn (2001), *Pythagoras and the Pythagoreans. A Brief History*. Indianapolis, Hackett Pub.· P. Goman (1979), *Pythagoras. A Life*. London-Boston.

113 Πλατ., Φαιδ., 72 e: «ότι ημίν η μάθησις ουκ άλλο τι η ανάμνησις τυγχάνει ούσα, και κατά τούτον ανάγκη που ημάς εν προτέρω τινί χρόνω μεμαθηκέναι α νυν αναμιμνησκομέθα»· Μεν., 81 c-d: «και περί αρετής και περί άλλων οίόν τ' είναι αυτήν αναμνησθήναι, α γε και πρότερον ηπίστατο... το γαρ ζητείν άρα και το μανθάνειν ανάμνησις όλον εστίν.».

114 Πβ. J. Luchte (2009), *Pythagoras and the Doctrine of Transmigration: Wandering Souls*, London-New York, Continuum.

115 Πλατ., Τιμ., 29 c 8, 30 b 7, 44 d 1, 56 d 1, 57 d 6. Πβ. B. Witte (1964), *Der εικώς λόγος in Platons Timaios. Beitrag zur Wissenschaftsmethode und Erkenntnistheorie des späten Plato*, *Archiv für Geschichte der Philosophie*, 46, 1-16· K.M. Meyer-Abich (1973), (Εικώς λόγος) *Eikos Logos*, in: *Festschrift für C.F. v. Weizsäcker*, Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 20-44.

116 Πβ. H. Perls (1966), *Plato, Seine Auffassung vom Kosmos*. Bern-München· R.D. Mohr (1985), *The Platonic Cosmology*, in: *Philosophia Antiqua. A Series of Monographs on Ancient Philosophy*, XLII, Leiden· J.P. Wohlstein (1863), *Materie und Weltseele in dem platonischen Systeme*. Diss. Marburg· D.J. Zeyl (1975), *Plato and Talk of a World in Flux: Timaeus 49 e6 – 50 b5*, *Harvard Studies in Classical Philology*, 79, 125-148· S.M. Nikolaou (1998), *Die Atomlehre Demokrits and Platons Timaios, Eine vergleichende Untersuchung, Beiträge, zur Altertumskunde*. Vieweg und Teubner Verlag· W. Scheffel (1976), *Aspekte der platonischen Kosmologie. Untersuchungen zum Dialog "Timaios"* (*Philosophia Antiqua. A Series of Monographs on Ancient Philosophy*. Ed. W.J. Verdenius, vol. XXIX. Leiden· W. Schadewald (1970), *Das Welt-Modell der Griechen*, in: *Hellas und Hesperien*, vol. I, Stuttgart, 601-625. Εδώ πρέπει να σημειώσω ότι έχωπραγματευθεί τα δύο τρίγωνα, από τα οποία σύγκειται το δωδεκάεδρο σε προηγούμενες ανακοινώσεις μου αδημοσίευτες ακόμα (τις οποίες έχω παραδώσει σε ηλεκτρονική μορφή) τα έτη 2013 και 2014. Τα αποτελέσματα της έρευνάς μου τα είχα προφορικά ανακοινώσει στον κ. Χ. Σπυρίδη.

Πηγή: deeaef.gr

Το παρόν κείμενο είναι είναι το δέκατο και τελευταίο μέρος της εισήγησης του Γεώργιου Χ. Κουμάκη, Επ. Καθηγητή Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην Επιστημονική Ημερίδα «Ουσία, Δομή και Υπόστασις του Κόσμου κατά την Προσωκρατική Φιλοσοφία» -Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών, 29/4/2014 - Οργάνωση: Διεθνής Επιστημονική Εταιρεία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας, Ένωση Ελλήνων Φυσικών

Δείτε το ένατο μέρος της εισήγησης [εδώ](#)